

'समानो मन्त्रः समितिः समानी'

UNIVERSITY OF NORTH BENGAL
B.A. Honours 5th Semester Examination, 2022

DSE-P1-SANSKRIT (501)

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 60

The figures in the margin indicate full marks.

**The question paper contains DSE-501A and DSE-501B.
Candidates are required to answer any *one* from the two Papers and they should
mention it clearly on the Answer Book.**

DSE-501A

विभाग-क

1. एकं विस्तारेण व्याख्यात – 12×1 = 12
(क) योगदर्शनस्य साधनपादमवलम्ब्य पञ्चक्लेशान् व्याख्यात ।
(ख) विभूतिपादमवलम्ब्य समाधिः व्याख्येयः ।
2. संक्षेपेण द्वयोः व्याख्या कार्या – 6×2 = 12
(क) प्रकाशक्रियास्थितिशीलं भूतेन्द्रियात्मकं भोगापवर्गार्थं दृश्यम् ।
(ख) अहिंसा सत्यास्तेय ब्रह्मचर्यापरिग्रहा यमाः ।
(ग) अपरिग्रहस्थैर्ये जन्मकथन्तासंबोधः ।
3. द्वौ व्याख्येयौ – 3×2 = 6
(i) ध्यानम्, (ii) क्रियायोगः, (iii) प्रत्याहारः ।

विभाग-ख

4. प्रबन्धमेकं रचयत । 12×1 = 12
(क) श्रीमद्भगवद्गीतायाः चतुर्थाध्यायमवलम्ब्य अवतारतत्त्वं वर्णयत ।
(ख) श्रीमद्भगवद्गीतायाः ज्ञानयोगमाश्रित्य ज्ञानप्रशंसा वर्णनीया ।
5. एकं व्याख्यात । 6×1 = 6
(क) वीतरागभयक्रोधा मन्मया मामुपाश्रिताः ।
बहवो ज्ञानतपसा पूता मद्भावमागताः ॥
(ख) चातुर्वर्ण्यं मया सृष्टं गुणकर्मविभागशः ।
तस्य कर्तारमपि मां विद्वच्चकर्तारमव्ययम् ॥
6. संक्षेपेण द्वयोः टिप्पणी कार्या । 3×2 = 6
(i) ब्रह्मकर्म, (ii) परन्तप, (iii) संयतेन्द्रियः ।

7. षण्णामुत्तरं प्रदेयम् । 1×6 = 6
- (क) 'विवस्वान्' शब्दस्य कोऽर्थः ?
(ख) परम्पराप्राप्तः योगः कथं नष्टः ?
(ग) भगवान् अर्जुनमेव किमर्थं योगं प्रोक्तवान् ?
(घ) अर्जुनः भगवन्तमुद्दिश्य कानि नामानि प्रोक्तवान् ?
(ङ) ये खलु भगवन्तमाश्रयन्ति तेषां का गतिः ?
(च) मानुषे लोके सिद्धिः कथं भवति ?
(छ) कः खलु कर्मणि प्रवृत्तोऽपि न किञ्चित्करोति ?
(ज) भगवदोक्तदिशा इह पवित्रं किम् ?

DSE-501B

विभाग-क

1. कस्यचिदेकस्य उत्तरं प्रदेयम् – 12×1 = 12
- (क) न्यायमतानुसारेण कार्य-कारणतत्त्वं सविशदमालोचयत ।
(ख) अद्वैतवेदान्तसम्मतं जीवस्वरूपं विस्तरेण आलोचयत ।
2. द्वयोः टिप्पणी कार्या – 6×2 = 12
- प्रकृतिः; अभावः; अर्थापत्तिप्रमाणम् ।
3. द्वयोः संक्षिप्तोत्तरं प्रदेयम् – 3×2 = 6
- (क) वैशेषिकदर्शनसम्प्रदायस्य प्रवक्ता कः ? अस्मिन् सम्प्रदाये कति पदार्थाः स्वीकृताः ? के च ते ?
(ख) सांख्यकारिका कस्य रचना ? ग्रन्थस्यास्य सर्वाधिकजनप्रिया टीका का ? कः च तस्य टीकाकारः ?
(ग) मीमांसादर्शनस्य अपरं नाम किम् ? अस्य दर्शनस्य प्रवक्ता कः ?

विभाग-ख

4. कस्यचिदेकस्य उत्तरं देयम् – 12×1 = 12
- (क) सम्प्रदायविभागपुरःसरं सविशदं बौद्धदर्शनम् आलोचयत ।
(ख) जैनसम्प्रदायस्य मूलतत्त्वानि विस्तरेण आलोचयत ।
5. द्वयोः टिप्पणी कार्या – 6×2 = 12
- आर्यसत्यानि; स्याद्वादः; देहात्मवादः ।
6. द्वयोः प्रश्नयोः संक्षिप्तोत्तरं देयम् – 3×2 = 6
- (क) त्रिपिटकः कः ? कस्य सम्प्रदायस्य ग्रन्थमिदम् ?
(ख) कः नाम सप्तभङ्गीनयः ? कस्य सम्प्रदायस्य तत्त्वमिदम् ?
(ग) कस्मिन् नास्तिकसम्प्रदाये ईश्वरः स्वीकृतः ? तेषां मते कः ईश्वरः ?

—x—